

Ekologická ekonomie (pro magisterské studium – kurs HEN 413)

Informace o průběhu a hodnocení kursu, povinná a doporuč. literatura r. 2006/7, zimní semestr

RNDr. Nad'a Johanisová kontakt: e-mail: nadiaj@volny.cz, tel. 386 322 553 (domů, 9 - 21 hod.)

adresa: Ostrolovský Újezd 14, 374 01 p. Trhové Sviny

konzultační hodiny – čtvrtky 17:30 – 19:30 (mimo 9.-23.11.06), místnost 314

webová stránka: home.pf.jcu.cz/~nadiaj/

Cíle kursu:

znalosti: dle obsahu přednášek, učeb. textů a přečtené literatury, **dovednosti:** kritické myšlení ve vztahu k ekonomii, nacházení skrytých hodnotových předpokladů za ekonomickými postuláty, propojování "světa ekonomie" s "ostatními světy", **postoje:** zájem o ekonomické souvislosti, příčiny, řešení ekologických a sociálních problémů, důvěra ve vlastní schopnosti poznávat další souvislosti, přemýšlet a navrhnout a prosazovat konstruktivní řešení v této oblasti.

Podklady pro studium:

Bohužel neexistuje jedna učebnice nebo skripta, které Vám mohou doporučit. Základní prameny ke zkoušce jsou proto v současnosti tři: přednášky, přehled textů (který je k dispozici na webových stránkách předmětu - a který vznikl postupně mým zaznamenáváním textů přednášek – je ale neúplný a neodpovídá zcela současné struktuře přednášek) a seriál *Z ekonomického kapsáře Nadi Johanisové* v Sedmé generaci (od 10/2003 do konce r. 2005), bude v krabici a též na www.thinktank.cz (Ke stažení/publikace), některé díly též na www.sedmagerace.cz (Ekonomika jnak). V seriálu najdete narativní formou zpracovaná a rozšířená některá témata přednášek. Do krabice se budu snažit dávat průběžně i další podklady. Ke kursu bude dále třeba si něco přečíst. Hodnocení a literatura povinná a doporučená – viz dále.

Rozvržení témat přednášek (co kdy- změna vyhrazena!) (účast * doporučena, !* silně doporučena)

1. 12.10.	<i>Seznámení – vzájemné a s kursem</i> Některé pojmy a problémy (normativní x pozitivní ekonomie, caeteris paribus, deduktivní přístup a problém verifikace, problém nepřiznané abstrakce...)
2. 26.10.	<u>Od Keynesa k současnosti:</u> Kritické neoklasického modelu : J.M.Keynes: porážka laissez-faire. Návrat laissez-faire v 70. letech. Model dokonalé konkurence a optimální alokace zdrojů: neviditelná ruka. D.Korten: ekonomie a moc: růst ekonomické a politické moci korporací. „Svět Adama Smithe již neexistuje.“ D. Korten, H.Daly: Kritika volného obchodu (a teorie komparativní výhody). Závod ke dnu a jeho implikace. Růst nůžek chudí-bohatí, nezaměstnanost. Eroze přírodního, sociálního a kulturního kapitálu. Perverzní dotace a externality.
3. 2.11.	<u>Environmentální ekonomie:</u> pozitivní a negativní externality, souvislost se skrytými a zjevnými dotacemi, externalizace nákladů. Tři cesty internalizace externalit dle neoklasické ekonomie: privatizace, regulace státem (u tzv. veřejných statků – např. daně, dotace), vytvoření stínových cen (techniky mimotržního oceňování – bude předmětem samostatné přednášky). Indikátory trvale udržitelného rozvoje – budou předmětem samostatné přednášky. <u>Ekologická ekonomie:</u> Model dortu Hazel Hendersonové, H. Daly a požadavek na ekonomiku ustáleného stavu (konstantní průtok – throughput), Paul Ekins a uzavřené cykly v ekonomice.
4. 9.11. *	<u>Průhled do environmentální ekonomie I:</u> Indikátory trvale udržitelného rozvoje <i>Přednášku bude mít doc.Ing. Eva Cudlínová, CSc, Ústav systémové ekologie a biologie AV ČR, České Budějovice. Součástí přednášky bude i Vaše praktická účast na jejím výzkumu oceňování netržních statků (souvislost s další přednáškou). Prosím dostavte se v co nejhojnější počtu. Děkuji.</i>
5. 16.11.	<u>Průhled do environmentální ekonomie II:</u> Oceňování netržních statků <i>Přednášku bude mít Ing. Stanislav Kutáček, koordinátor brněnského Trastu pro ekonomiku a společnost. Ing. Kutáček pracuje na disertaci na uvedené téma (výpočet negativních externalit dopravy), někteří ho znáte z Bloku expertů. Prosím dostavte se rovněž v co nejhojnější počtu. Díky.</i>
23.11. *!	Test

6.-7. 30.11. *	<u>Klasická ekonomie</u> : kořeny: utilitarismus, osvícenství, přírodní vědy (fyzika, matematika). Merkantilisté, fyziokraté (cirkulace krve), J.Locke, W. Petty, A. Smith, Malthus, D.Ricardo, J.S.Mill. Některé myšlenky, vinoucí se ekonomii: laissez-faire/neviditelná ruka/přírodní zákon – specializace osobní i národní - posvátnost majetku – hodnota/nabídka a poptávka – produktivnost/neproduktivnost (tato přednáška původně měla být druhá v pořadí)
trvání výjimečně od 14 hod. do 17:30!	<u>Peníze a ekonomický růst</u> : Ekonomický růst a jeho problémy, indikátor HDP. Proč „musí“ ekonomika růst? Role bank a frakční bankovníctví. Jak vznikají peníze? Multiplikátor, růst peněžní zásoby, úrok, mechanismy a důsledky systémového tlaku na růst: ničení přírody, nestabilita, nůžky bohatí-chudí a další. Problém diskontování. S.Gesell, Margrit Kennedy a myšlenky negativního úroku. (tato přednáška původně měla být pátá v pořadí.)
8.-9. 7.12. *!	<u>Řešení shora</u> (role státu, tzv. politiky životního prostředí): ekologická daňová reforma, obchodovatelné limity, “lokalizace” shora (C. Hines) <i>Čtení Sokratovských dialogů ☺</i>
trvání výjimečně od 14 hod. do 17:30 !	<u>Řešení sdola</u> (role obcí, družstev...): formy ekonomické demokracie, ekonomická lokalizace, tzv. nová ekonomika. Model konzument-producent x myšlenka svépomoci a vzájemné pomoci. Indikátor lokalizace: lokální multiplikátor. Etické finančnictví, pozemkové spolky.
10. 14.12 *	Simulační hra na ekonomické téma
22.12.	Studijní volno

Hodnocení:

Hodnocení bude mít tři části: test, sokratovský dialog a jako třetí buď ústní zkoušku, nebo esej. Je třeba odevzdat všechny tři části. Každá část obdrží v rámci hodnocení 0 až 10 bodů. 0-3,5 znamená, že jste neprošli, musíte se pokusit znova. 8-10 je velmi dobrý až vynikající výkon. Pokud odevzdáte sokratovský dialog až po 7.12., či jej bez vážného důvodu (nemoc) nebudete prezentovat osobně, můžete za něj obdržet maximálně 7 bodů. Výsledná známka se spočítá ze součtu hodnocení všech tří částí (celkem 12 -14 bodů: E, 15 –17 bodů...D, 18 - 21 ...C, 22 - 25B, 26 - 30...A)

1. Písemný test

Test proběhne dne **23. 11.**, v době výuky

Předmětem testu budou otázky k tématu *Základní pojmy neoklasické ekonomie.*

Během října ještě upřesním tyto pojmy a dodám nějaké podklady ke studiu.

Většinu pojmů nestačíme probrat na přednášce. Proto bude důležité, abyste si zejména tyto pojmy doplnili samostudiem z některé učebnice makroekonomie (viz literatura). Pokud při studiu narazíte na problém, něco nesrozumitelného apod., pošlete mi mail a já se pokusím nějak to objasnit.

Výsledky testu budou tvořit třetinu výsledné známky

2. Sokratovský dialog.

Co to je?

Sokratovský dialog je zpracování tématu pomocí dialogu mezi dvěma lidmi (zvířaty, bytostmi), z nichž jedna pomocí zdánlivě hloupých či naivních otázek nakonec dokáže skutečnou hloupost tezí té druhé. V našem případě může jít o dítě a rodiče, o rolníka a úředníka Evropské unie, o Sokrata a politika, o tuláka a ekonoma, o bangladéšskou trhovkyni a francouzského turistu, o Indiána a amerického osadníka, o lesní vílu a dřevorubce nebo třeba o dva osly, to je jedno. Jeden z nich by ale měl donutit druhého pomocí dobře zvolených otázek přiznat problematičnost některého ekonomického postulátu, nebo - pokud druhá postava setrvává na svém, přesvědčit či nahledat alespoň čtenáře. Tématem by měla být dekonstrukce (rozebrání, zpochybnění) některého ekonomického pojmu, tvrzení ekonomické teorie nebo obecné představy o fungování ekonomiky, odhalení jejich skrytých předpokladů a implikací pro člověka, pro přírodu, pro budoucnost, apod.

Příklady tvzení či rozšířených představ, které by dialog mohl zpochybnit:

Ekonomický růst je v každém případě dobrá věc

Současné zemědělství je mnohem produktivnější, než tradiční

Přírodě pomůže jedině důsledné soukromé vlastnictví přírodních zdrojů

Ekonomie není normativní, nýbrž je pozitivní vědou, nevychází z žádných apriorně daných hodnot
Míra konzumu je dobrým indikátorem blahobytu
Kapitál (vyráběné statky a finanční prostředky) a přírodní zdroje jsou navzájem zaměnitelné
Paretovo optimum je skutečně optimální (dialog mezi bezzemkem a vlastníkem obřího pozemku)
Lidé chtějí spotřebovávat daleko více, než je ekonomika ochotna vyrobit (zákon vzácnosti)
Volný obchod pomáhá Třetím světu
Není důvod rozlišovat mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji
Zemědělská výroba je průmysl jako každý jiný (zde má dobré argumenty Schumacher - Malé je milé)
Podniky jsou produktivní, domácnosti jsou neproduktivní
Trh je nejlepším lékem na neduhy životního prostředí
Jde jen o příklady, které mě napadly, můžete vymyslet vlastní téma.
Příklad konkrétního sokratovského dialogu je na konci tohoto sylabu.
Částečnou inspirací mohou být i Platonovy dialogy (zejména Tímaios)

Jak to má být dlouhé?

Přečtení by nemělo trvat déle, než 5-7 minut

Do kdy má být dialog hotový a jak se bude prezentovat?

Dialogy budeme prezentovat 7. prosince - číst budou dvojice nahlas. Hotový text byste mi měli odevzdat osobně nejpozději 7. prosince, tedy v den prezentace, podepsaný a ve vytištěné formě. Pokud se z vážných důvodů nebudete moci prezentace zúčastnit, pošlete dialog týž den mejlem. Pokud dodáte později, tedy po 7.12., či se bez vážného důvodu (nemoc) neúčastníte prezentace, nebude možné dostat plný počet bodů (viz "hodnocení"- výše).

Je to těžké?

Je to těžké. Dobrý sokratovský dialog se člověk prý naučí psát až po vícero pokusech, někdy až po několika letech. Přesto nezapoukejte se do toho, nečekám dokonalost, nýbrž příznaky snahy.

Můžeme opisovat?

Opisovat byste neměli, ale můžete spolupracovat tak, že **dvojice odevzdá jeden dialog**, na kterém pracovala společně. Pokud se rozhodnete **zpracovat dialog samostatně**, spojte se s kolegou a dialogy si po prvním sepsání navzájem přečtěte, konstruktivně ohodnoťte a upravte dle připomínek.

Jaká budou kritéria hodnocení?

Při hodnocení budu přihlížet k tomu, zda

- jste úspěšně dekonstruovali v textu některý makroekonomický pojem, vztah, tvrzení
- jde skutečně o sokratovský dialog (viz výše)
- je text srozumitelný pro běžného čtenáře a není zaměřen příliš široce (rozplizle)
- je text vtípný a dobře napsaný (stylistika)
- má text pointu
- délka nepřesáhne 7 minut

Hodnocení sokratovského dialogu bude tvořit třetinu výsledné známky. Příklad dialogu na konci textu.

3. Esej nebo ústní zkouška

V třetí části máte na vybranou: buď napsat esej nebo absolvovat ústní zkoušku.

Zkouška: Předmětem bude obsah přednášek a textových podkladů plus diskuse o přečtené povinné literatuře (je možné mít s sebou rukou psané poznámky)

Esej: Pro ty, kteří se raději vyjadřují písemně než ústně a chtějí se zabývat některým problémem, který je zajímá, podrobněji.

Co je to esej?

Původní text, v tomto případě zvící zhruba 3000 slov (asi 6 - 8 stran), na jedno z následujících témat či téma, které si po dohodě se mnou (lze e-mailem) sami zvolíte. U většiny témat se asi nevyhnete literatuře v angličtině.

Příklady témat:

Ekonomie jako karteziánská věda
Je ekonomický růst nutný? (ale tohle je dost těžké téma)
Stíny ekonomického růstu
Problém hodnoty
Alternativní pohled na produktivitu
Role dluhu a úroku ve světové ekonomice
Některé skryté předpoklady ekonomické teorie
Ekonomika přírodních národů
Ekonomie a náboženství
Skryté a zjevné dotace automobilové dopravy
Ekonomika neobnovitelných zdrojů
Příčiny nestability světového měnového systému
Ekonomie a entropie
Ekologická stopa
Alternativní ekonomické indikátory
Ekologická daňová reforma - co jí brání?

Konstruktivní alternativy ke globalizaci
Mondragonský ekonomický systém
Etická ekonomika v minulosti
Lokální měnové systémy
Družstevnictví před rokem 1952
Sociální ekonomika a etické podnikání

Ještě něco o eseji (prosím čtěte pozorně!!!):

Na začátku je vhodné (v hlavě i v textu) formulovat otázku či otázky, které si kladete a které by měla esej zodpovědět. Text by měl mít logické členění vycházející z položené otázky a neměl by být jen souborem faktů. Měl by obsahovat také Vaše vlastní hodnocení faktů, zdůvodnění jejich výběru, shrnutí, závěry, případně nové otázky. Zkuste najít prameny z různých názorových proudů (např. alternativní a méně alternativní) a zdrojů (např. webové stránky nevládních organizací i odborný časopis). Pokud citujete doslova z některého textu, musí být text vyznačen (např. kurzívou). Pokud použijete nějaký zdroj, je třeba ho **citovat jak přímo v textu, tak v seznamu literatury**. U webových stránek je třeba citovat nejen adresu, ale i původce textu a datum přečtení.

Esej by měla být psána jasně a srozumitelně, v žádném případě nepoužívat odborné výrazy (ekonomické, fyzikální, filosofické atd.), které v textu nevysvětlíte. Pokud tomu nebudu rozumět, tak Vám to vrátím k přepracování. Všechny nejasné pojmy se snažte definovat - jak je chápete Vy. Cílem ekologické ekonomie je objasňovat, ne zatemňovat žargonem, který často nahrazuje hlubší pochopení. Nebojte se včlenit do textu "subjektivní" prvek, tj. vlastní osobu (která tam stejně figuruje, ale v případě neosobních pasivních tvarů zůstává skrytá).

Např. "rozhodl/a jsem se zjistit, zda", nebo "podle mého názoru...". Přebíráte tak odpovědnost za napsané. Z práce by mělo navíc být jasné, že jste vnitřně zpracovali obsah kursu!

Jaká budou kritéria hodnocení?

Při hodnocení budu přihlížet k tomu, zda:

- je dobře položená otázka, dobré logické členění textu (srozumitelnost, "hlava a pata")
- je dobře citovaná literatura
- je text psaný srozumitelně
- je dostatek citované literatury
- se vám podařilo včlenit do textu vlastní názor, který je přitom dobře podložený literaturou
- lze v textu rozlišit, co je váš názor a co je názor autorů citovaných prací
- je práce kvalitní po stránce stylistiky (a gramatiky)

Hodnocení zkoušky nebo eseje bude tvořit třetinu výsledné známky.

Literatura:

Povinná:

Toto je minimum, které byste měli mít v rámci kursu přečtené (mimo literatury k dialogu a k příp. eseji):

1.Schumacher, E.F., 2000/1973: Malé je milé. Doplněk, Brno. Minimálně následující kapitoly: 1 až 5, 7, 8, 12 a 13. Klasický text shrnující řadu zásadních argumentů ekologické ekonomie (či "ekonomie s lidskou tváří"), úvahy o skrytých hodnotách ekonomické teorie, myšlenka "přiměřené techniky". *Pokud jste tuto knížku již četli v rámci úvodu do humanitní environmentalistiky, projděte si ji stručně znovu a zkuste vypíchnout hlavní skryté předpoklady ekonomie, na které autor upozorňuje.*

2.Capra, F., 2002/1982: Bod obratu: věda, společnost a nová kultura. Dharma gaia, Praha. Kapitoly 2 a 7. Další klasický text autora, vzděláním fyzika, který dal ekonomickou vědu do kontextu oborů, které se v době "obratu" transformují z mechanistických parciálních na organické a holistické. Kapitola 2 shrnuje základní myšlenku knihy, kapitola 7 bsahuje čtivě shrnutí historie ekonomie a dobrou kritiku, vycházející zejména z Hendersonové. Některé nepřesnosti (komparativní výhodu nevymyslel Smith) a diskutabilní části (pasáž o populaci).

3. Jakýkoliv text dle vlastního výběru z uvedené doporučené literatury, min. 100 stran. Pokud si budete chtít přečíst jiný text, lze po dohodě se mnou.

3.Další aktuální kratší texty, které budou k dispozici v krabici ve studovně, zejména text Zkratky (též dostupné na www.lets.ecn.cz/zkratky1.htm) a seriál Z ekonomického kapsáře NJ (viz výše).

Ke studiu na test:

Vybrané pasáže z některé základní učebnice makroekonomie, témata viz tématický okruh 1 (základní makroekonomické pojmy) a minimum o ekonomické historii 2. Mně se osvědčily:

Fuchs, K., 2001: Makroekonomie. Základní kurs. Učebnice pro distanční studium. Skriptum, Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta. Obsahuje stručně a poměrně srozumitelně shrnutí základních pojmů, její rozsah ovšem přesahuje naše potřeby

Ježek, T., 2002: Peníze a trh. Portál, Praha . Velmi čtivě psaná a poměrně útlá knížka známého politika a ekonomu shrnuje, byť z konvenčního pohledu, velmi dobře základy ekonomie peněz.

Pearce, D.W. a kol., 1992/1981: Macmillianův slovník moderní ekonomie. Victoria publishing, Praha. Kvalitní a přehledná encyklopedie vysvětlující ekonomické pojmy, obsahuje i historické informace o osobnostech a anglický ekonomický slovníček.

Samuelson, P.A. a Nordhaus, W.D., 1991: Ekonomie. Slavná mnohonásobně vydaná učebnice amerických autorů, k jejímuž českému vydání napsal úvod Václav Klaus. Má 1011 stran. Mnohonásobně převyšuje naše potřeby,

ale podrobně vysvětluje makroekonomické pojmy (např. hranice produkčních možností - chybí ve Fuchsovi)
Fuchs, K. a J. Lisý, 2000: Hlavní směry ekonomického myšlení (do vzniku neoklasické ekonomie). Skriptum, shrnující historii ekonomie z "ne-alternativního pohledu", přesahuje ale naše potřeby.

Doporučená:

Tato literatura se Vám bude hodit a) při zkoušce (povinných 100 stran) b) při zpracování samostatných úkolů - sokratovského dialogu, případně eseje, c) při hlubším zájmu o některé z probíraných témat, d) při dalším studiu a přemýšlení o ekonomických souvislostech našeho světa. Čísla v závorce udávají relevanci k jednotlivým tématům přednášek.

Česky a slovensky:

- Balanyá, B. a kol: Odvrácená strana EU. Evropa v režii nadnárodních korporací. Paradigma, Košice
Text zpracovali pracovníci nevládních organizací, které se dlouhodobě zabývají vlivem nadnárodních firem na Evropskou politiku.
- Buchholz, T.G., 1989: Živé myšlenky mrtvých ekonomů. Úvod do moderních ekonomických teorií. Victoria Publishing, Praha. Vtipně a rozverně psané životopisy slavných ekonomů včetně shrnutí jejich díla
- Douthwaite, R., 2002: Ekológia peňazí. diveRzita, Dolný Kubín. Principy funkce peňazí a návrh reformy světového měnového systému (angl. The Ecology of Money)
- Gray, J., 2004: Marné iluze. Falešné představy globálního kapitalismu (angl. False Dawn).Paradigma.Sk, Košice
Anglický filosof a politolog kritizuje osvícenské paradigma pokroku, dívá se skepticky na možnost techniky zlepšit lidský život, a podrobně popisuje negativní dopady liberalizace ekonomiky na Mexiko, Británii a USA
- Gorelick, S, 2000: Malé je krásné, velké je dotované. Košice, Spoločnosť Priateľov Zeme. Příklady tzv. perverzních dotací, které přispívají k ničení přírody.
- Hertzová, N., 2003: Plíživý převrat. Praha, Dokořán. (angl. The Silent takeover) Nabývání moci nadnárodními společnostmi
- Hawken, P., Lovins, A., L.H.Lovinsonová, 2003: Přírodní kapitalismus. Mladá fronta, Praha. Kniha navazuje na známý Faktor 4, hledá cesty, jak mohou firmy šetřit přírodu i vlastní kapsu. Obsahuje řadu příkladů, podstatné jsou však principy, z kterých vychází, případně analýza překážek (angl. Natural capitalism)
- Hendersonová, H., 2001: Za horizontem globalizace. DharmaGaia, Praha (angl. Beyond Globalization)
- Heyne, P., 1991: Ekonomický styl myšlení. VŠE Praha. Opravdu tlustá ale prý velmi populární a určitě čtivá anglosaská učebnice ekonomie, která dle úvodu učitelů VŠE: "by Vás měla přivést k ekonomickému způsobu myšlení". Zajímavá kapitola o tradičním ekonomickém uvažování ve vztahu k přírodě (str. 286)
- Kleinová, Naomi, 2005: Bez loga. Argo/Dokořán, Praha. Autorka sjezdila svět a podala svědectví o dopadu aktivit nadnárodních firem na místní komunity a ekonomiky.
- Korten, D., 2001/1995: Keď korporácie vládnu svetu. Mikuláš Hučko, Paradigma, Košice. Autor, Američan který pracoval řadu let uvnitř systému americké zahraniční pomoci, popisuje nadnárodní společnosti a ekonomický tlak, který je nutí k "závodu ke dnu"- vyhledávání stále levnějších nákladů výroby a tím vlastně přesunu externalit na přírodu a na lidi, kteří se nemohou bránit. (angl. When Corporations rule the World) (případně jeho novou knihu: The Post-Corporate World).
- Lietaer, B, 2004 (překlad): Budoucnost peněz. Mikuláš Hučko, Paradigma, Košice. Vedle Douthwaitea asi jediná kniha, kritizující peněžní systém a navrhuující alternativy, v češtině resp. slovenštině. Místy kontroverzní text nicméně velmi čtivě uvádí do problematiky mezinárodních toků peněz, jejich proměn a možných budoucích scénářů. Hlavní myšlenka: peníze by měly v budoucnosti tvořit komunity, ne nadnárodní společnosti
- Mauss, M., 1990/1925: Esej o daru, podobě a důvodech směny v archaických společnostech. Slon, Praha. První shrnutí etnografických výzkumů dokládající, že organizačním principem ekonomiky archaických společností není obchod, ale složité systémy směny založené na příbuzenských vztazích.
- Mishan, E.J., 1994/1977: Spor o ekonomický růst. Slon, Praha. Jedna z prvních publikací zpochybňujících prospěšnost ekonomického růstu.
- Moldan, B. a kol., 1997: Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí. Situace v České republice. Univerzita Karlova, Vydavatelství Karolinum, Praha. Publikace shrnuje výsledky výzkumného úkolu předních českých odborníků v oblasti ekonomických řešení problémů životního prostředí. Nezpochybňuje základní postuláty, ale vysvětluje a hodnotí různé metody a přístupy (techniky mimotržního oceňování a další), navrhuje opatření a nové přístupy. To vše v kontextu ČR.
- Raphael, D.D., 1995: Adam Smith. Odeon Argo, Praha. Životopis skotského filosofa, považovaného za zakladatele ekonomie, obsahuje i čtivě shrnutí jeho díla a uvádí do kontextu doby a místa
- Stead, W.E. a J.G.Stead, 1998: Management pro malou planetu. Strategické rozhodování a životní prostředí. Sage Publications, Praha. Reformy v podnikové sféře ("zevnitř") ke zlepšení životního prostředí
- Sen, A.,2002: Etika a ekonomie. Vyšehrad, Praha. Uznávaný ekonom prosazuje myšlenku, že etika do ekonomie patří. Psáno ale poněkud méně přístupným slohem.
- Šauer, P. a kol., 1996: Základy ekonomiky životního prostředí. Skriptum, VŠE, Fakulta národohospodářská, Praha. Skripta jsou průhledem do oboru environmentální ekonomie, přehled o ekonomických nástrojích státu, nezpochybují základní a ekonomická dogmata. Zajímavá pasáž o hodnotě přírody (str. 78)
- Šauer, P. a M. Livingston (eds.), 1996: Ekonomie životního prostředí a ekologická politika. Vybrané klasické stati.

- VŠE, Praha. Přehled o způsobech myšlení a práce environmentální ekonomie, obsahuje část kontroverzního klasického textu Gareta Hardina Tragedie obcí
- Tesařová, J., 2001: Ekonomické nástroje politiky životního prostředí. Diplomová práce. Ekonomicko-správní fakulta MU, Katedra veřejné ekonomie, Brno. Aktuální přehled v současnosti uznávaných ekonomických nástrojů státu při ochraně prostředí vč. mezinárodního aspektu (EU, OECD).
- Vymětalík, B. a kol., 1993: Cesta k člověku. Aktuální otázky tržní společnosti a křesťanská etika. Skriptum, Praha. Etický pohled na ekonomickou praxi a konkrétní náměty k demokratičtějšímu a etičtějšímu systému. Příklady vč. baskických mondragonských družstev.

Anglicky:

- Blythman, Joanna, 2004: The Shocking Power of British Supermarkets. Fourth estate. O postupné monopolizaci britské scény několika málo supermarketů – kniha si všímá všech důsledků, je k supermarketům velmi kritická
- Daly, H., 1996: Beyond Growth. Beacon Press, Boston. Koherentní a hluboce pojaté úvahy o trvale udržitelné ekonomii jednoho z nejznámějších anglosaských ekologických ekonomů
- Daly, H. a J.B.Cobb, 1989: For the Common Good. Green Print, London. Jedna z nejznámějších průkopnických knih ekologické ekonomie spoluautorů - ekonoma a teologa
- Desai, P. a S. Riddlestoneová, 2002: Bioregional Solutions for Living on One Planet. Green Books, Dartington. Zajímavý pohled na teorii komparativní výhody - kritika. Konkrétní příklady lokalizace v praxi.
- Douthwaite, R., 1996: Short Circuit. Lilliput Press, Dublin. Případové studie lokálních trvale udržitelných firem (7,8) (*V krabici část. shrnutí - Johannisová: Zkratky, Sedmá generace 1999, sudá čísla*)
- Douthwaite, R., 2000: The Growth Illusion. Lilliput Press, Dublin. Zpochybnění výhod ekonomického růstu na základě dat z Británie od padesátých let doposud.
- Ekins, P. et al., 1992: Wealth Beyond Measure. Gaia Books, London. Čtivě psaná učebnice ekologické ekonomie.
- Hines, C., 2000: Localization. A Global Manifesto. Earthscan, London. Analýza ekonomické globalizace a návrhy politiky, která by podpořila její opak - lokalizaci
- Illich, I., 1981: Shadow work. Marion Boyars. Radikální pohled na historii a ekonomii. Vrhá nové světlo dichotomii mezi placenou a neplacenou prací. Podle Illiche volný trh volnost bere, tradiční kultury na rozdíl od nás nezaly odpad, nezaměstnanost a vzácnost statků.
- Lawrence, Felicity, 2004: Not on the label. Penguin Books. O skutečných ekonomických dopadech obchodních řetězců
- Madron, R. a J. Jopling, 2003: Gaian Democracies. Redefining Globalisation and People-Power. Green Books, Dartington. V kapitole dobrá analýza "globální monetokracie" - v čem spočívá jádro zastánců ekonomické globalizace.
- Polanyi, K., 2001/1944: The Great Transformation. Beacon Press, Boston. Klasika autora- historika ekonomie, který na základě shrnutí etnografických a dalších dat předkládá nečekaný pohled na historii
- Roodman, D.M., 1996: Paying the Piper. Subsidies, Politics and the Environment. Worldwatch Paper. Skryté a zjevné dotace trvale neudržitelného rozvoje
- Rowbotham, M., 1998: The grip of death. John Carpenter, Oxford. Radikální kritika světového peněžního systému, založeného na dluhu
- Sahlins, M., 1998/1974: Stone Age Economics, Routledge, London. Klasická etnografická publikace o současných lovecích a sběračkách dokládající, že netrpí nedostatkem a pracují cca 2-3 hodiny denně. Další kapitoly rozebírají ekonomické aspekty života tzv. primitivních národů (pojem reciprocity).

Vše pro Kašpárka (ukázka Sokratovského dialogu)

Zuzana Ruferová, 2005/6

Pobočka jedné banky ve Vedlejší Lhotě, pátek, pozdní odpoledne.

K: Uctivý dobrý den, pane Bankéři

B: Dobrý den, Kašpárku. Co pro tebe můžu udělat. Samozřejmě udělám, co bude v mých silách, neboť naše banka se řídí heslem: Vše pro klienta.

K: No, to mi spadnul kámen za srdce. Potřeboval bych si někde půjčit 7 zlatých penízů. Když vy tedy říkáte, že vše pro klienta, tak se určitě nějak domluvíme.

B: Ale to mi musíš nejprve vysvětlit svůj projekt, návratnost investic a tak.

K: Ale s radostí. Já jsem totiž zdědil po strejčkovi hospodský sál, co se v něm ještě za Rakouska hrávalo divadlo. A tak si říkám – koupíš oponu, natřeš nápořední budku, zaměstnáš uvaděčku a budeš hrát každou neděli představení pro celou Lhotu. No, 3 peníze mám ušetřeny, 7 bych si od Vás potřeboval půjčit.

B: Ale to je mrzuté. S politováním ti musím oznámit, že naše banka ti na takový pochybný projekt nepůjčí ani floka.

K: Ale proč?

B: To víš, Kašpárku. My totiž jednáme v zájmu našich klientů a nikdy jinak.

K: Aha, my jsme si neporozuměli. Já jsme přece taky váš klient. Mám u vás uloženy 3 zlaté peníze.

B: No vždyť.

K: Tak mi v mém zájmu, prosím, dejte tu půjčku. Počítám, že takových 5 sezón a budu vám to moct vrátit i s úrokama. Začnu teď jenom od činohry, ale do budoucna se chci vypracovat k opeře.

B: Právě proto, že jsi náš klient. Naší povinností je co nejlépe nakládat s tvými úspory. Poskytovat úroky, investovat, vydělávat.

K: Vždyť já chci právě takový úrok, nic víc.

B: Podívej se, abychom mohli vytvářet nové peníze, nemůžeme je rozpůjčovat na takové směšné věci, jako je, při vši účtě, nějaká nápovědní budka. Milý Kašpárku, my ty tvoje peníze radši investujeme jinam.

K: Ale pro pána krále, co já mám podle vás teda dělat?

B: Ty si ty své roztomilé 3 penízky převedeš na termínovaný vklad. A zbytek necháš na nás. My se postaráme, aby tvoje peníze vydělávaly.

K: Ale peníze přece nemůžou vydělávat, peníze nepracují...

B: (*obrátil oči v sloup, ale pokouší se zachovat dekorum*) My ty tvé peníze půjčíme někomu, kdo mám je vrátit co nejdřív s co největším úrokem. Někaká opera ve Vedlejší Lhotě a navíc do budoucna, uznáš, to není byznys. V tvém zájmu investujeme třeba do toho nového hypermarketu v Hlavní Lhotě.

K: Ale, pane bankéři, to není v mém zájmu. Vždyť Hlavní Lhota je dva dny cesty.

B: To přece nevdá. Taková investice se nám mnohonásobně vrátí a tím i tvůj účet utěšeně poroste!

K: Aha, a já zaměstnám hned dvě uvaděčky a budu hrát i v pátek a v sobotu.

B: Nebo lépe – ty si ty peníze převedeš do centrální pobočky a odstěhuješ se do Hlavní Lhoty.

K: A co bych tam dělal?

B: Inu, chodil bys do divadla, nemusel by ses namáhat s vlastním představením. A taky můžeš na procházky do hypermarketu, nic nebudeš mít dva dny cesty.

K: Stejskalo by se mi po sousedech...

B: Sousedi se dříve či později z Vedlejší Lhoty taky odstěhují.

K: Ale to tady tu pobočku můžete rovnou zavřít. To přece nechcete. Pane Bankéři, já bych vám dal dva volňásky do první řady...

B: Co tě to napadá, že to tu nechci zavřít? Já už se těším, až to tady zavřeme. Tahle pobočka je pro nás strašně ztrátová. Jenom samá provozní administrativa, nuda.

K: Ale proč se vám tu nelíbí?

B: Protože tady se ty peníze vůbec netočí. Tady se nedá investovat. Všichni, kdo za něco stáli, se odstěhovali do Hlavní-

K: Ale co mají chudáci dělat, když jim nedáte na nic půjčku!! Sousedka třeba chtěla založit pěstrosí farmu a vy jste jí to zadrželi...

B: Pěstrosí! To není žádná vzrušující investice. Z toho máme úplně minimální zisky. A navíc, život v téhle díře – žádné povyražení, žádná kultura...

K: Ale pane Bankéři, půjčte mi 7 zlatých penízů, nebo alespoň 5 a bude kultura jedna báseň.

B: Ale kolikrát ti mám opakovat, že to není v zájmu našich klientů.

Chvilka ticha

K: Takže, jestli tomu jako váš klient dobře rozumím, můj zájem není v mém zájmu.

B: (*vítězoslavně*) No žes to konečně pochopil, Kašpárku. Já bych Ti tak rád pomohl. Ale nic naplat, vše pro klienta a nikdy jinak. Ještě něco?

K: Ale ne. Jen mě napadá, nechtěl byste roli? V jednom slavném kusu od Moliéra... Těšilo mě.

(odchází, narážka zůstala bohužel nepochopena)

Inspirováno článkem Nadi Johanisové O bankách, penězích a záludnostech exponenciálního růstu (Sedmá generace č. 11, 2003, str. 23)